

Не забуваймо. Шануймо тих, хто приніс себе в жертву за мир і спокій

Репортаж з відзначення Дня Пам'яті в Українсько-Канадському Меморіальному Парку в Торонто

Українсько-Канадський Меморіальний Парк розташований у густонаселеному районі Торонто. Поряд височать великі житлові будинки, проходить жвава автотраса, але тут, в тиші дерев, біля сірої гранітної стели у формі тригранного багнета з викарбуваним написом «У пам'ять канадців-українців, що служили у Збройних Силах Канади», здається, навіки оселилися мир і спокій. Але кожного року, напередодні Дня Пам'яті, парк стає багатолюдним. Майорять прапори Канади і України, церковні хоругви, знамена українських громадських організацій. Лунають військові марші.

Це Конгрес Українців Канади відділ Торонто спільно з Українською Стрілецькою Громадою Канади за фінансової підтримки Українсько-Канадського Фонду Ветеранів та Фундації імені Тараса Шевченка проводять урочистості, присвячені вшануванню всіх канадійців українського походження, які загинули на полях боїв Першої і Другої світових воєн та у всіх наступних воєнних конфліктах. Цьогоріч День Пам'яті відзначався в суботу, 9 листопада 2019 року.

Розпочалася церемонія маршем ветеранів та членів українських молодіжних організацій - Пласт, СУМ (Спілка Української Молоді), МУНО (Молодь Українського Національного Об'єднання), які в супроводі Професійного Військового Оркестру Королівських Стрільців Канади під керівництвом капітана Megan Hodge пройшли колоною від церкви Святого Димитрія до Меморіального Парку. Тут на них вже чекали представники чисельних українських громадських організацій Великого Торонто і просто небайдужі люди.

Біля стели Пам'яті в почесній варті застигли курсанти ескадрильї 700 David Hornell VC Королівського Канадського Повітряного Флоту, якими командував сержант Юрій Куницький. Кадети так і простояли весь захід незворушно, зі зброєю в руках, під холодним пронизливим листопадним вітром у парадних мундирах, демонструючи гарт і незламність майбутніх офіцерів Збройних Сил Канади.

Панахиду за полеглими воїнами відправив Владика Андрій спільно із священниками українських православної і католицької церков та з чоловічим хором Української капели бандуристів Північної Америки (художній керівник і диригент Олег Махлай). Присутні щиро помолилися за усіх тих, хто загинув у різний час в боях за Канаду і Україну, а також за українських бійців, які нині захищають територіальну цілісність та державний суверенітет України.

Над Меморіалом лине тужливий лемківський плач "Пливе кача" у виконанні соліста Капели бандуристів Петра Тарнавського. Ця пісня вперше пролунала у лютому 2014 року, під час реквієму за загиблими учасниками Революції Гідності, і відтоді стала неофіційним гімном, який співають за загиблими під час війни на Сході України.

Дзвінко лунають карбовані звуки горну у виконанні горніста військового оркестру. Це "Останнє послання" ("Last Post"), мелодія, яка часто звучить на військових похоронних процесіях. Вона є символом того, що полеглі вояки нині спочивають з миром. Адже раніше звуки горну, зазвичай, повідомляли про повернення військових до казарм і відхід до сну.

Замовкла остання нота, і присутні Хвилиною Мовчання вшановують Пам'ять про тих, хто ціною свого життя відстояв право на життя і свободу своїх співгромадян.

Зі вступним словом до присутніх звернувся очільник Української Стрілецької Громади Канади, голова організаційного комітету з відзначення Дня Пам'яті, ветеран, капітан Андрій Соханівський. Він коротко зупинився на історичному тлі, пов'язаному з традицією відзначення Дня Пам'яті.

Нагадаємо і ми собі про це.

Як відомо, День Пам'яті вперше відзначався рівно сто років тому - в 1919-му році - у всіх країнах Британської Співдружності. Він ознаменував завершення Першої світової війни в понеділок 11 листопада 1918 року - в 11 годині 11 дня 11 місяця. Тому кожного року в цей час канадійці зупиняються на дві хвилини тиші в пам'ять про всіх чоловіків і жінок, які служили і продовжують служити Канаді в часи всіх воєн, конфліктів і в мирний час. Серед них навіки вкарбовані в Пам'ять імена канадійців українського походження.

Серед тих, хто прийшов нині до Меморіалу, є нащадки перших українських поселенців. Саме вони, вихідці з земель Австро-Угорщини, мешканці Західної Канади, напочатку Першої світової війни масово записувалися добровольцями в канадську армію. Вважається, що майже кожен десятий канадійський ветеран Першої Великої Війни мав українське походження.

В часи Другої світової війни в канадійському війську відслужили 1,1 мільйон осіб, з них понад 45 тисяч загинули. І серед них теж було чимало канадійців українського походження.

Вдячним словом згадав пан Андрій також воїнів Української Повстанської Армії, першої Української Національної Армії, інших учасників національно- визвольних змагань. Нагадав, що вже п'ятий рік на Сході України точиться українсько-російська війна. Нинішня епоха породила нових Українських Героїв. І перед ними вдячно схиляють голову українці

Канади.

Розпочинається урочиста церемонія покладання вінків до стели Пам'яті. В ній взяли участь: член Федерального парламенту Іван Бейкер, член Провінційного парламенту Кінга Сурма, член уряду міста Торонто Stephen Holyday, в.о. Генерального консула України в Канаді Святослав Кавецький, аташе з питань оборони, військово-повітряний, військово-морський аташе полковник Віктор Сіромаха (пан Віктор учасник воєн в Афганістані, Іраку і на Сході України), Президент Світового Конгресу Українців Павло Ґрод, Президент Конгресу Українців Канади Олександра Хичій, Віцепрезидент Конгресу Українців Канади провінції Онтаріо Богдан Ключас, Президент Конгресу Українців Канади відділ Торонто Тарас Багрій, Президент Канадської Асоціації кримських татар Рустем Ірсай, представники Збройних Сил Канади, ветеранських груп і складових організацій Конгресу Українців Канади відділ Торонто.

А в цей час чоловічий хор Української капели бандуристів Північної Америки виконує пісню «Чуєш, брате мій». Ця давня стрілецька пісня в цей час і в цьому місці звучить, як молитва, як благання – ніколи - і ні за яких обставин! - не забувати про рідний край.

При тій нагоді хочеться кілька слів сказати про цей колектив, який, без сумніву, став окрасою Дня Пам'яті. Капела пережила складні й буремні часи. Її столітня історія почалася ще в 1918 році в Києві. Саме тоді був створений колектив «Кобзарський хор», який у 1935 році об'єднався з Полтавською капелою бандуристів. А згодом, попри репресії, Другу світову війну та еміграцію, історія Капели вже з назвою «імені Т. Шевченка» продовжилася в 1949 році в Детройті, США. Відтоді Капела виступає в Північній Америці, Австралії, Європі та Україні. У репертуарі колективу понад 600 творів, серед яких релігійні, стрілецькі та повстанські пісні. Прикметно, що серед колективу Капели немає професійних музикантів. Це люди, різні за фахом - стоматологи, будівельники, студенти, однак, незважаючи на це, вони готові вкладати свій талент, час та гроші в те, щоб Капела існувала, щоб світ бачив, якою прекрасною є українська культура і музика. До речі, сам Олег Махлай, крім диригування та викладання при Школі гри на бандурі, працює за фахом суддею адміністративного суду в штаті Огайо.

Але повернімося до Меморіалу. До мікрофону підходить Ростислав Пронь, член МУНО осередок Торонто Захід, і починає декламувати українською мовою вірш "В полях фламандських" ("In Flanders Field"). Поетичний твір прозвучав у перекладі Оксани Самари, яка перемогла у конкурсі на кращий переклад цього вірша, проведений у 2015 році Українським інститутом національної пам'яті та Посольством Канади в Україні.

Цей знаменитий і відомий у всьому англомовному світі вірш був написаний під час Першої світової війни підполковником канадійської армії, військово-польовим хірургом Джоном МакКреєм. Твір було створено в той день, коли він поховав свого бойового товариша,

полеглого в Другій битві при Іпрі (Бельгія). Там німецька армія вперше використала хімічну зброю, розпорошивши тисячі балонів отруйного газу. Канадійські позиції були атаковані за допомогою хлору 22 квітня 1915 року, але бійці два тижні тримали оборону й утримували позиції. Сотні могил канадійських солдат вирости посеред поля, засіяного квітами червоного маку. Саме в цьому вірші вперше згадані червоні маки, що стали пізніше символом Дня Пам'яті, а також символом жертв двох світових воєн, а зрештою - жертв всіх військових конфліктів.

Що ж стосується українців, то в нашому народі здавна вважали, що маки цвітуть там, де була пролита козацька кров, тому ця квітка теж була символом скорботи за полеглими героями.

У своєму завершальному слові Президент КУК Торонто Тарас Багрій ще раз підкреслив важливість вшанування пам'яті про тих, кому ми завдячуємо миром і спокоєм. Це українці-канадці, які служили в Збройних Силах Канади за весь час їхнього існування, це борці за волю і незалежність України всіх часів, і це - нинішні українські герої, які проливають свою кров на Сході України, захищаючи свою Батьківщину. Пан Тарас щиро подякував всім присутнім за участь в урочистостях, високо оцінив вклад членів організаційного комітету з відзначення Дня Пам'яті - капітана Андрія Соханівського, Юрія Сергійчука, Лесі Винницької, майора Марка Головатого, Надії Прокопів, Лілі Гордієнко і всіх, хто долучився до цього заходу.

Прозвучали Славні України і Канади.

На завершення ветерани подарували юним учасникам урочистостей пам'ятні відзначки. І ця присутність молоді на Дні Пам'яті - міцна запорука того, що Пам'ять матиме продовження у віках.

Замість післямови

І все ж, задаюся питанням, що кличе щорічно, зазвичай у холодний, похмурий і вітряний листопадовий день, сотні українців Торонто до Українсько- Канадського Меморіального Парку на День Пам'яті? Невже лише данина офіційному святкуванню?

Мабуть, ні! Сюди приходять ті, для кого червоний мак на грудях не тільки спогади про минуле, а й кривава рана сьогодення.

Двадцять вісім років тому Україна здобула Незалежність. Але відстоювати її доводиться нині зі зброєю в руках. П'ять років тому, в лютому 2014 року, розпочалася російсько-українська війна. Російська Федерація, порушуючи норми та принципи міжнародного права, двосторонні та багатосторонні угоди, анексувала Автономну Республіку Крим,

окупувала окремі райони Донецької та Луганської областей. Приблизне число жертв в Україні від бойових дій оцінюють від 30 до 35 тисяч. Із них – понад 7 тисяч загиблих (цивільних і українських військових). Майже 1,5 мільйона мешканців Сходу України вимушено покинули свої домівки. Знищено інфраструктуру окупованих регіонів, майже третину промислового потенціалу Донбасу незаконно переміщено до Росії.

Нинішня українсько-російська війна змінила світ, дала йому урок відваги і мужності. Українці показали, що варто бути сміливими і сповненими гідності, що героїзм - це не данина минулому, що це - ключ до перемоги. Багатьом людям на світі, приниженим і поневоленим, українці дали найбільший дар – надію на те, що і для них, слабких сьогодні, настане день волі і свободи.

Ті, що загинули на порослих маками «полях фламандських», закликають нас:
«Ідіть у бій, забувши страх,
Нам світоч випав з рук, відтак —
Вам підіймати цей тягар!»

І тому велику і добру справу роблять Конгрес Українців Канади відділ Торонто та Українська Стрілецька Громада Канади, які ось уже впродовж десятиліть пильно стоять на чатах Пам'яті.

Наталія Микитяк